

Till minne av Peder Claesson

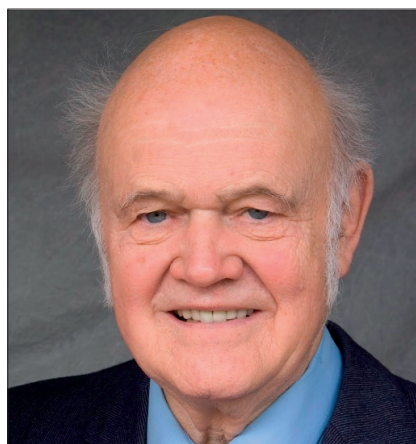
Peder Claesson var en kreativ och varm matematikentusiast som kom att betyda enormt mycket för utvecklingen av svensk matematikundervisning. Som idégivare var han med i uppstarten av såväl Matematikbiennalen som Sveriges matematiklärarförening.

Nyligen genomfördes den tjuogoandra Matematikbiennalen vid Linnéuniversitetet i Växjö. Det var den första sedan 1980 som Peder Claesson inte medverkade i. Han avled i januari 2022 men deltog ända till slutet i planeringen av den *Veteranträff* som föregick biennalen. Peders sätt att presentera meningsfull matematik var stimulerande och intresseskapande. Han sökte ge alla minnesvärda upplevelser av matematik som ett glädjeämne.

Även om Peder Claessons gärning var mest intensiv under förra seklet, är resultaten och spåren efter hans ansträngningar tydliga ännu på 2000-talet. Hans uthålliga arbete som fortbildningskonsulent, lärarutbildare, skolkonsulent, ja som entreprenör och idégivare gjorde honom till en förebild i svensk matematikutveckling. Stor är saknaden och stor är tacksamheten för vårt mångåriga samarbete.

Vi träffades första gången i Rättvik på en konferens för lärarutbildare i matematik, det var på 1970-talet. Peder imponerade stort på deltagarna med att visa division i trappa med klossar. För oss som redan kunde dividera var det riktigt kul, men vi var inte säkra på att han hade gjort succé med omotivade elever på mellan- eller högstadiet. Detta var i svallvågorna efter mängdläran, det som kallades "the New Math". Meningen var säkert inte att vi skulle dividera med klossar i närbutiken utan laborationerna skulle underlätta förståelse för aritmetikens idéer för att senare kunna räkna med papper och penna. Men det blev ganska tydligt att det knappast gällde divisionsuppställningen.

Peder var kreativ och älskad av elever och kolleger för sitt ödmjuka och intresseskapande sätt att framföra idéer. Han kunde berätta om upplevelser av matematik och ge oss annorlunda, ibland överraskande perspektiv. I *Nämnamnaren*, som på sätt och vis föddes under Rättviksdagarna, finns 50 artiklar som bär hans namn. I artikelregistret hittar vi till exempel artiklar om sockerpaket, om almanackan och om rika och fattiga tal. En specialitet var huvudräkningsstrategier (utan klossar). Peder tyckte att det fanns så mycket spännande matematik som fler borde ta del av, lära sig och använda. Han var en ganska lågmäld, varm person, full av humor och integritet, sällan eller aldrig agitator, de kreativa idéerna och uppslagen skulle tala för sig själva.

Matematik ett glädjeämne – biennialernas tid

Peder Claesson var bekymrad över teoretiseringen i mängdläran och senare också i matematikdidaktik. Han skakade på huvudet åt långa formella texter kring ”självklarheter” och tyckte att forskningen ibland ägnade sig åt det vi redan vet eller lär oss i en utforskande, kommunikativ praktik, och så skrattade han – aldrig elakt utan litet skrockande vänligt – mildt överraskad eller överseende.

Som skolkonsulent på Skolöverstyrelsen (SÖ) ville Peder göra Nämnaren och andra utvecklingsarbeten kända i alla skolor. Han initierade och skrev länge en spalt i Nämnaren under rubriken *Vad händer på SÖ?* Där delgav han senaste information om kursplanarbete och utvärdering under tiden på SÖ.

Peder ansåg att matematiken måste gå hem i klassrummen. Elever har rätt att både förstå och ha roligt på lektioner, då lär de sig matematik. En beprövad, erfarenhetsgrundad, stimulerande undervisning är något att lita på. Därför tog han initiativ till *Matematikbiennalen*, den första arrangerad av SÖ 1980 i Stockholm med temat *Matematik – ett glädjeämne*. Fler än 1000 lärare kom från Sveriges kommuner, många med utställningar från sina arbeten, hundratal seminarier med lärare, lärarutbildare, utvecklare, forskare och politiker. Intensiva konferensdagar impregnerade med matematik, också i matkøer, vid kaffet, på kongressfest och matematikrevy. Det blev början på en tradition

och vartannat år återkommer denna matematikfest. Att få delta på en Matematikbiennial är för många yrkeslivets största upplevelse! Åren mellan matematikbiennaler har många gånger fyllts av lokala biennaler, så kallade Biennetter.

1984 tog nätverk av LärarUtbildare i MAtematik, LUMA över ansvar för biennialernas fortsättning. År 1993 bildades inom LUMA ett representativt Biennalråd, som lett till en obruten rad fram till Matematikbiennalen 2022 vid Linnéuniversitet. Peder medverkade på samtliga fram till 2020. Antalet deltagare ökade successivt till mellan två och tre tusen, och till Göteborg år 2000 kom nästan 5000 deltagare. Det nybildade NCM, som då hade ansvar för genomförandet, mobiliserade i samarbete med Chalmers och Göteborgs universitet matematikintresserade till Nordens dittills största matematikkongress.

Biennialerna 1980–90 dokumenterades i Nämnaren, från 1992 kunde deltagarna få alla bidrag i bokform, sedan på en CD-skiva och numera digitalt. Dokumentation från biennialerna kan hittas via NCM:s webbplats.

Organisationskommitténs ordförande Peder Claesson (till höger) tillsammans med Gunnar Kleist, Linköping 1988.

Matematikkris, studiedag för alla lärare och lärarförening

Under matematikkrisen på 1980-talet beställde skolminister Bengt Göransson en studiedag av SÖ för alla lärare i matematik i Sverige ”för att öka förståelsen för matematikens betydelse”. Studiedagen genomfördes 1986–87 med stöd av SÖ:s utvecklingsgrupp, biennalrörelsen och Nämnares utgivning. Den blev en rejäl vitaminspruta som väckte internationell uppmärksamhet. Studiedagen som genomfördes i landets skolor av tusentals snabbutbildade lärare och lärarutbildare gav intryck och gjorde avtryck.

Senare decenniernas opinionsbildare har inte visat samma insikt om matematikens betydelse för en demokratisk kultur. Om politiker och skolledare tagit bättre vara på biennaldeltagares och Nämnares entusiasm och kunnande i den lokala skolutvecklingen av matematikämnet så hade både elevers resultat i och intresse för matematik varit bättre. Det intresse för mer stimulerande matematikundervisning som tusentals lärare visar borde få stöd och komma eleverna till del!

I samarbete med biennalrörelsen grundades SMaL, Sveriges MatematikLäraryörening, 1994 med Peder som förste ordförande. Vid föreningens mycket uppskattade sommarkurser i Mullsjö kunde Peder också bjuda på sin bildning som guide vid utflykter till historia och kultur i hemtrakterna kring Ulricehamn. Peder återvände ofta till sina rötter i Kölingared, där han nu också vilar.

Hållbar matematikutveckling

Peder var en av mina äldsta arbetskamrater och förtrogna, trots att vi inte bott i samma stad eller haft samma arbetsplats. Det berodde på täta kontakter och diskussioner om skolmatematik samt besläktade optimistiska ambitioner med tilltro till att alla elever kan lära och känna glädje i matematik. Säkert också likartad opposition mot politiker och myndigheter som inte kunde eller ville se konsekvenserna av dåliga kunskaper i matematik. Biennalrörelsen och Nämnares har visat att vi är många som inte accepterar att vare sig lärare eller stora elevgrupper stängs ute från meningsfulla upplevelser och kunnande i matematik. Innehåll i matematikbiennaler och Nämnares har verkligen utmanat synen på matematik som ett tråkigt och omöjligt ämne att lära.

Vi som är insatta vet att utan Ulla-Britt hade inte Peders verk kunnat genomföras. Genom åren har vi sett radarparet med familj stimulera svensk matematikutveckling på ett enastående sätt! Peder har uthålligt och framgångsrikt påverkat utvecklingen av svensk skolmatematik, tydligt också efter att han inträtt i pensionärernas krets genom initiativ till veteranträffar. Låt oss minnas en hängiven kollega för enastående insatser och en förebild i utvecklingen av svensk skolmatematik.

LITTERATUR

Emanuelsson, G. (2001) *Svårt att lära – lätt att undervisa? Om kompetensutvecklingsinsatser 1965–2000*. Rapport 2001:3. NCM, Göteborgs universitet.

Biennaldokumentation: matematikbiennalen.ncm.gu.se